

ANMELDELSER

ALPA SHAH ET AL.: *Ground Down by Growth. Tribe, Caste, Class and Inequality in 21st Century India*. New Delhi: Pluto Press 2018. xx + 281 sider. ISBN 978-07-4533-768-5. Pris: 221 kr. (pb).

Denne velskrevne bog undersøger, hvorfor Indiens forbløffende vækst ikke er nået frem til folk i den lavere ende af landets sociale og økonomiske hierarki. Regionens økonomiske udvikling accelererede, efter at økonomien åbnedes op fra midten af 1980'erne og frem. Dette forklarer dog ikke, hvorfor 800 millioner indere lever for mindre end to amerikanske dollars om dagen. Ved at trække på etnografiske casestudier fra forskellige regioner viser denne bog, at Indiens dalitter (eller „urørlige“) og adivasier (eller „stammefolk“), som tilsammen udgør én ud af 25 mennesker på verdensplan, fortsat er blandt de mest undertrykte. *Ground Down by Growth* viser, at den globale kapitalisme ikke udviser forskelle, og at den er ude af stand til at tilbyde nye og vedvarende former for mobilitet til marginaliserede grupper. Det eneste, kapitalistiske processer gør, er at omdanne traditionel identitetsbaseret diskrimination såsom kastesystemet til nye udbytningmekanismer. Ved hjælp af adskillige casestudier af arbejdende fattige, migrantarbejde og det, forfatterne omtaler som, den „konjugerede undertrykkelse“ (*conjugated oppression*) af kaste-, stamme-, køns- og klasse-, samt regionale og sproglige relationer, lykkes det bogen at blotlægge, hvordan disse sociale uligheder udspiller sig blandt almindelige mennesker. Casestudierne strækker sig over mange stater i Indien. De omfatter teplantagearbejdere i Kerala; arbejdere i den yderst giftige kemiske og medicinale industri i Tamil Nadu; adivasiarbejdere på papirfabrikkerne i Andhra Pradesh; bhilstammefolk i Satpurabjergene i Gujarat og Maharashtra, som er blevet fordrevet på grund af Sardar Sarovar-dæmningen og agropastorale nomader i Chambadistriktet i Himachal Pradesh.

I Kannans indledende kapitel leveres en detaljeret analyse af makroøkonomiske variabler og deres sammenhæng med kaster og stammer, og kapitlet udgør på den måde en bredere kontekst for de efterfølgende etnografiske kapitler. Forfatteren viser, at „hvis man er muslim eller dalit/adivasi, er der en overvældende sandsynlighed for, at man vil befinde sig på det nederste niveau, uanset ens regionale placering“ (s. 42). Dette kapitel fremlægger tre vigtige konklusioner: (a) Dalitter og adivasier udgør størstedelen af de fattige, efterfulgt af muslimer og andre lavkastegrupper, uanset hvordan fattigdom defineres i akademiske og lokale kontekster. (b) Selvom Kerala ser ud til at gøre det godt i håndteringen af

fattigdom, klarer statslige politikker om fattigdomslempelse, hvori der må tages højde for sociale kategorier såsom kaste, religion og køn, sig ikke særligt godt, når de implementeres i praksis. Selv Kerala er ude af stand til at slippe af med udtalt social eksklusion og subtile former for diskrimination. (c) Kannans analyse viser yderligere, at den flerdimensionelle fattigdom, hvori der tages højde for kaste- samt regionale og økonomiske placeringer, er langt mere udbredt blandt dalitter og adivasier. Disse konklusioner fremhæver begrænsningerne ved fattigdomsmålninger, der ikke kan indfange hele den sociale og økonomiske virkelighed, som gør sig gældende for disse perifere grupper.

Kannans kapitel flettes elegant sammen med kapitel 3, hvori Raj leverer en interessant redegørelse for den arbejdsudbytning, der finder sted i tebæltene i De Vestlige Ghatbjerge i Kerala, hvor dalitter blev bragt ind som kontraktbundne arbejdere fra 1860'erne og frem. Selvom det lykkedes arbejderne at kæmpe sig til nogle basale rettigheder, blev dalitter og adivasier ekskluderet fra de fremspirende landreformer. Dette studie kaster lys på de mangeartede spændinger, der opstod mellem staten, arbejderne og teplantageejerne i denne proces, noget, der satte dalitterne i en prekær situation. Casestudiet fra Kerala dokumenterer ligeledes indvirkningen fra det neolibérale regime (i 1990'erne), under hvilket plantageejere lukkede plantager, på uformel vis ændrede på ansættelseskontrakter og tilbageholdt nogle af arbejderne hårdt tilkæmpede sociale sikringer, hvilket var fuldstændig i strid med arbejdsloven. Sådanne krænkelse af arbejdsloven dokumenteres i andre af de casestudier, der undersøges i bogen. Mange af de etnografiske perspektiver viser, at de kapitalistiske klasser prioriterede deres omkostninger og ansatte billige, sæsonbestemte migrantarbejdere. Dette ledte til arbejdsløshed blandt lokale dalitter, som så selv migrerede. Disse kapitler er særligt interessante, eftersom de med åben pande udfordrer myten om, at Keralas roste venstrefløjspolitik og egalitære udviklingsmodel har leveret social lighed. Den regerende venstrefløj undlod at tage hånd om de problemer, dalitter og adivasier stod over for i regionen. Er dette mon et tegn på, at der er fremkommet en neolitær venstrefløjspolitik, som overser de følger, diskrimination har for fattigdom?

Den rolle, migration spiller for opbygningen af kapital, understreges i kapitel 4, der indeholder et casestudie af en fabrik i Tamil Nadu, som renser og forarbejder knogler, der anvendes i gelatine. Studiet dokumenterer, hvordan dalitter og adivasier i stigende grad er afhængige af farligt fabriksarbejde i et område, hvor fordums godsejere er begyndt at eje og beherske industrisektoren. Donegan viser, at disse grupper, der er blevet tvunget til at gå bort fra traditionelt landbrugsarbejde, blev opdelt i fraktioner, når det gjaldt deres ansættelse i industrien. Arbejderne blev opdelt i kategorier baseret på migration, fastansættelse, kaste,

stamme og køn, hvilket begrænsede deres evne til kollektivt at udfordre ledelsens kontrol. Forfatteren argumenterer for, at disse udbytningsdynamikker underminerede mulighederne for faglig organisering og modstand. I de efterfølgende etnografiske kapitler viser forfatterne, at dalitter og adivasier fortsat befinder sig nederst i de sociale hierarkier. Kapitlerne tager fat på problemer med social forandring, der er relateret til beskyttelseslovgivning, en bevægelse fra en nomadisk livsstil til „moderne“ stillinger i staten eller foranderlige økonomiske aktiviteter i kølvandet på forflytninger, der skyldes en dæmningskonstruktion. Jeg sætter pris på den måde, hvorpå casestudierne viser, at den voksende forarmelse blandt disse grupper især har konsekvenser for kvinder og deres mulighed for at arbejde og udøve modstand. I teplantager i Kerala så kvindelige dalitarbejdere, der ikke er fagligt organiseret, sig for eksempel nødsaget til at gå i strejke, hvilket midlertidigt skabte en ny form for mobilisering og forhandlingsmagt i regionen. På trods af de små frigørelsesmuligheder, sådanne strejker skabte for kvindelige arbejdere, var der tale om en økonomisk vækst, der ikke gav dem, som lever i periferien af væksten, hvilket ofte vil sige „nedbrudte“ (*ground down*), fattige kvinder. Min egen forskning om kvinder i Mumbais slumkvarterer viser, hvordan kvindelige arbejdere udsættes for seksuelt misbrug og trusler og tilbydes lavere løn end mænd samt ofte er afskåret fra uformelle arbejdsmarkeder. Disse handlinger sigter som oftest efter at kontrollere kvinder på arbejdspladsen. At kvinder holdes fast i en seksuelt og økonomisk sårbar situation, gør det dog også muligt for arbejdsgivere at holde deres mænd, brødre og fædre, som ofte er ansat i den samme uformelle fabriksindustri, under kontrol. Mændene går også med til at få mindre i løn, hvis de bliver advaret om, at deres arbejdende koner vil blive voldtaget, hvis de kræver flere penge.

Shah og Lerche overvejer i det sidste kapitel nøje, hvordan denne „nedbrydende vækst“ (*grinding down by growth*) kan bekæmpes. De diskuterer, hvordan man kan sørge for social velfærd til disse grupper, hvordan man bør tackle diskrimination, og hvordan bredere sociale bevægelser kan mobiliseres over for denne „konjurerede undertrykkelse“. De drøfter social understøttelse som et vigtigt element i sikringen af social velfærd – men også problemerne med at implementere understøttelsen og undgå, at den tages over af eliten. På trods af dette argumenterer forfatterne for, at social understøttelse alene ikke kan gøre det ud for sikker beskæftigelse, som reelt ville udfordre den diskrimination, dalitter og adivasier oplever på arbejdsmarkedet. Dalitter og adivasier arbejder dog som oftest i den uorganiserede sektor, og der bør være menneskerettighedsmekanismer såvel som bredere sociale græsrodsbevægelser og større fagforeninger, der kan adressere problemer med ulovlig jordtilegnelse (*land-grabs*), skovrettigheder, privatisering og social diskrimination. Shah og Lerche advarer dog læserne om,

at vi ikke bør være alt for begejstrede over de igangværende græsrodskampe, eftersom mange af dem ikke lykkes. Forfatterne er som afrunding ikke desto mindre optimistiske og tager del i håbet om et bedre Indien.

Jeg spekulerer på, om bogen kunne have haft gavn af en diskussion om neoliberalisme og klimaforandringer (som jo er et globalt fokuspunkt), der understreger den rolle, indfødte folk spiller i den traditionelle håndtering af naturlige ressourcer og modstandsdygtige landbrugspraksisser. Når det så er sagt, mener jeg, at det vigtigste aspekt ved bogen er dens metodologi, som kan udgøre et stærkt bidrag til antropologisk litteratur fremover. Forordet indeholder et kortfattet afsnit om den samlede gruppes forskning, som har indebåret udviklingen af nogle komparative rammestrukturer, der er blevet anvendt på tværs af de forskellige casestudier. Denne kollektive bestræbelse afspejles i den dybde og bredde, man finder i alle kapitlerne. Jeg vil mene, at bogens nøje opmærksomhed på samarbejde og etnografiske detaljer gør den til anbefalelsesværdig læsning. Studerende, forskere, politiske beslutningstagere i Indien og andre interesserede bør læse denne bog for at opnå større indsigt i landets økonomiske, sociale og politiske landskab og i de udfordringer, der må tages hånd om for at sikre inkluderende sociale processer.

Atreyee Sen

Lektor

Institut for Antropologi

Københavns Universitet

Oversat fra engelsk af Astrid Grue

**ELISABETH L. ENGBRETSSEN & WILLIAM F. SCHROEDER (eds):
Queer/Tongzhi China. New Perspectives on Research, Activism and Media
Cultures. København: NIAS Press 2015. 274 sider. ISBN 978-87-7694-155-0.
Pris: 186 kr.**

Många av de människor som lever utanför den anglosaxiska språkgemenskapen brottas med betydelsen av nya engelska begrepp. Begreppet „queer“ är ett produktivt analytiskt redskap för att förstå och omdefiniera kön och sexualitet, men hur universellt är det? I Norden finns alternativen „pervo“ i Finland och „skeiv“ i Norge, men den engelska termen dominerar, trots att den är svår att uttala och saknar de konnotationer som gör „queer“ provokativt för engelskspråkiga öron. När queerteori introduceras i Kina uppstår liknande problem. Ordet transkriberas *ku'er* men det inhemska begreppet *tongzhi* („kamrat“ i den kommunistiska traditionen) har kommit att delvis ersätta, delvis överlappa det engelska begreppet.

Antologin *Queer/Tongzhi China* samlar tretton forskare, aktivister och kulturarbetare, varav nio bor och arbetar i Folkrepubliken Kina och fyra är baserade i